

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова,
В.І. Труба
«___» _____ 2021 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 1 від 31 серпня 2021 р.
засідання фахового семінару
кафедри диференціальної і спеціальної психології
факультету психології та соціальної роботи
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ПРИСУТНІ: Головуючий на засіданні фахового семінару - д. психол. наук, професор, зав. кафедри диференціальної і спеціальної психології Родіна Н.В.; д. психол. наук, професор Чернявська Т.П.; д. психол. наук, професор Кононенко О.І.; канд. психол. наук, доцент Кременчуцька М.К.; канд. психол. наук, доцент Доценко О.Ю.; канд. психол. наук, доцент Перев'язко Л.П.; ст. викладач Ворнікова Л.К.; рецензент - д. психол. наук, професор, професор кафедри загальної психології та психології розвитку особистості Литвиненко О.Д.; рецензент - канд. психол. наук, професор кафедри прикладної та соціальної психології Будіянський М.Ф.

Присутніх – 9 осіб, в тому числі 4 доктора психологічних наук, 4 кандидата психологічних наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

Розгляд та рекомендація до захисту дисертаційної роботи Єрмакової Аліси Сергіївни на тему «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 - психологія.

СЛУХАЛИ: доповідь здобувача кафедри диференціальної та спеціальної психології, факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І.І. Мечникова Єрмакову Алісу Сергіївну

за матеріалами дисертаційної роботи на тему «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 - соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 - психологія.

Науковий керівник – доктор психол. наук, професор – Т.П. Чернявська.

Дисертація виконувалась на кафедрі диференціальної та спеціальної психології, факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Дане дисертаційне дослідження є складовою частиною наукової теми кафедри диференціальної та спеціальної психології, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова «Дослідження психології ортобіозу людини» (№ державної реєстрації: 0116U006605).

Тема дисертаційного дослідження «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі» затверджена на засіданні Вченої ради Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (протокол № 8 від 24.04.2018).

ВИСТУПИЛИ:

Єрмакової Аліса Сергіївна, яка зазначила, що актуальність досліджуваної проблеми пов'язана з тим, що бізнес є частиною сучасних економічних, політичних і соціально-психологічних відносин і є екстремальною діяльністю, яка пов'язана з жорсткою конкуренцією в умовах невизначеності, нововведень, високих швидкостей змін, фінансових ризиків, дефіциту часу та інформації. Виклики для бізнесменів, менеджерів бізнес-організацій – бути успішними і конкурентоспроможними потребують володіння особливими професійно важливими якостями, такими як: нестандартні вольові рішення і дії, стресостійкість, емоційно-вольова саморегуляція, енергійний пошук і знаходження нових економічних можливостей, уміння вибудовувати потрібні взаємовідносини, управління різними за складом та чисельністю групами людей в бізнес-організаціях.

Сексуальність впливає на всі сфери життя людини, в тому числі і на сферу професійної діяльності. То, наскільки людина задоволена власним сексуальним життям, наскільки розуміє і відчуває свої потреби і потреби сексуального партнера – це в повній мірі відображається і на її поведінці в професійній сфері взагалі і на бізнес-діяльності зокрема. Зміни в сексі в кращу сторону можуть гармонізувати настройки в інших сферах життя, а саме в професійній діяльності, в діяльності особистості в бізнесі.

Поняття «сексуальне благополуччя» надає новий імпульс дослідженням успішності особистості в бізнесі, тому що гармонійні сімейні стосунки, задоволеність власним сексуальним життям, гармонія у сексуальних взаємовідносинах стають особистісними ресурсами, які позитивно впливають на загальний емоційний стан, підвищують стійкість до стресів, підсилюють енергію підприємницької ініціативності та ентузіазму.

Дослідження феномену сексуальності людини представлені достатньо широко в зарубіжній і вітчизняній науковій літературі, перш за все, в

наступних аспектах: філософському, соціокультурному (Аристотель, С. К'єркегор, І. Кон, Г. Лейбніц, Платон, Сенека, Л. Фейєрбах, М. Фуко, А. Шопенгауер); біологічному (Ч. Дарвін, Р. Сапольскі); медичному (Г. Вагнер, Г. Васильченко, С. Лібіх); сексологічному (Г. Келлі, І. Кон, Г. Кочарян, М. Роуч); психологічному (А. Адлер, Д. Даймонд, О. Кочарян, З. Фрейд, К. Горні, Е. Еріксон); сексуальності і любові (Е. Берн, О. Кернберг, Е. Фромм). Однак більшість цих досліджень присвячені патологічним аспектам сексуальності (Г. Аммон, Г. Вагнер, С. Васильченко, Г. Келлі, Г. Кочарян, О. Кочарян, С. Лібіх).

Психологічна наука приділяє більше уваги індивідуальним психічним порушенням, які впливають на появу різних сексуальних дисфункцій в парі та психологічним процесам, які їх коректують (В. Доморацкій) ніж розробці концепції сексуального благополуччя особистості. Якщо в області медичної науки можна говорити про відродження і посилення інтересу до феноменів сексуального здоров'я (М. Роуч), то в фокусе уваги психологів цей феномен виявляється вкрай рідко. Більш того, в сучасній вітчизняній психологічній літературі нечасто можна зустріти навіть згадку про сексуальне благополуччя (В. Гупаловська, Н. Лень).

Дослідження присвячені окремим видам благополуччя особистості та близьким до нього поняттям: щастя (М. Аргайл, Д. Гілберт, D. Kahneman, М. Селігман); психологічне благополуччя (E. Diener, D. Kahneman, С. Ryff, М. Селігман); суб'єктивне благополуччя (E. Diener, Р. Шаміонов).

Важливе значення в контексті дослідження сексуального благополуччя бізнесменів має аспект успішності особистості в бізнес-діяльності (Д. Гоулман, М. Мелія, Н. Талеб, Т. Чернявська).

Окремі аспекти професійній та бізнес успішності: оптимізм як фактор професійній успішності (Т. Гордєєва, І. Джидарьян); емоційний інтелект в бізнесі (Д. Гоулман); бізнес-комунікації (П. Вацлавік); відповідальність (К. Муздибаєв); креативність (V. Balakhtar, А. Гогац, Р. Джадкінс); самоактуалізація, розвиток потенціалу особистості (М. Будіянський, Е. Десі, О. Литвиненко, А. Маслоу, Н. Родіна, Т. Титаренко, М. Чиксентмігайї).

Таким чином, актуальність роботи обумовлюється тим, що в існуючих на сьогоднішній день психологічних дослідженнях, повністю не беруться до уваги роздуми про: сексуальне благополуччя бізнесменів; про комплексну проблему сексуального благополуччя як фактора бізнес-успішності особистості. Таким чином, недостатня наукова вивченість, актуальність та соціальна значущість проблеми обумовили вибір теми дисертації «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі».

Об'єкт дослідження – сексуальне благополуччя особистості в контексті успішності особистості в сучасному вітчизняному бізнесі.

Предмет дослідження – психологічні особливості сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі.

Мета дослідження - теоретичний аналіз, емпіричне виявлення й обґрунтування психологічних особливостей сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі.

Завдання дослідження:

1. Провести теоретико-методологічний аналіз проблем сексуальності людини, сексуального благополуччя і успішності діяльності особистості в бізнесі та визначити їх психологічні особливості.

2. Розробити концепцію сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі та уточнити понятійний апарат, який розкриває проблему сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнес-діяльності.

3. Розробити теоретичну модель сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі.

4. Виявити й охарактеризувати психологічні особливості: сексуального благополуччя, самоактуалізації, локусу контролю та емпатійних особливостей особистості бізнесменів з урахуванням рівня управлінської ієрархії.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали концептуальні підходи і теоретичні положення психології: особистісно-діяльнісний підхід (Б. Ананьєв, Л. Виготський, С. Максименко; системно-структурний підхід (О. Бодаєв, Ж. Вірна, С. Максименко); суб'єктний підхід (Л. Виготський, С. Рубінштейн, В. Татенко); соціокультурний підхід в сексології (В. Джонсон, Г. Келлі, І. Кон, Г. Кочарян); положення психології сексуальності і любові (В. Франкл, З. Фрейд, Е. Фромм); концепція самоактуалізації та розвитку особистісного потенціалу (Д. Леонт'єв, О. Литвиненко, А. Маслоу, К. Роджерс, Т. Титаренко, М. Чиксентмігайї); екзистенційні уявлення про любов та зрілу сексуальність (С. Лев-Старович, В. Франкл); концепції щастя та психологічного благополуччя (М. Аргайл, V. Valakhtar, Д. Гілберт, С. Ryff, М. Селігман); положення успішності професійної діяльності (Д. Канеман, Р. Стернберг, Т. Чернявська), психологічні основи бізнес-діяльності (Д. Гоулман, Л. Карамушка, Н. Родіна, Н. Талєб, Т. Чернявська, Ю. Швалб).

В емпіричному дослідженні використовувався комплекс психодіагностичних методик: опитувальник установок до сексу (Г. Айзенк); опитувальник психологічного благополуччя (С. Ryff); самоактуалізаційний

тест (SAT); методика дослідження рівня суб'єктивного контролю; методика діагностики рівня емпатичних здібностей (В. Бойко); Я-структурний тест Аммона; авторський опитувальник.

Наукова новизна дослідження:

- вперше: концептуалізовано проблематику вивчення феномена сексуального благополуччя в контексті успішності діяльності сучасних вітчизняних бізнесменів; запропоновано концепцію та теоретичну модель сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі; розроблено авторський опитувальник «Сексуальне благополуччя в контексті успішності особистості в бізнесі»; виявлено специфіку: сексуального благополуччя, самоактуалізації, локусу контролю та емпатії бізнесменів залежно від рівня управлінської ієрархії; доведено, що сексуальне благополуччя в контексті успішності в бізнесі менеджерів по мірі набуття статусу в кар'єрі визначається варіативністю факторів;

- поглиблено та розширено наукові уявлення про сутнісні ознаки сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі;

- уточнено зміст 20 концептуальних понять, які розкривають проблему дослідження;

- набуло подальшого розвитку система знань про сутність, зміст, особливості сексуального благополуччя в контексті успішності особистості в бізнесі.

Теоретичне і практичне значення роботи полягає в тому, що отримані в ході дослідження теоретико-емпіричні дані доцільно використовувати для розробки цільових програм професійного відбору, адаптації і психологічного супроводу особистісного зростання бізнесменів, менеджерів, які працюють в бізнес-організаціях. Теоретичні та практичні результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі вищих навчальних закладів та центрів підвищення кваліфікації керівників при викладанні таких дисциплін, як «Актуальна психологія менеджменту», «Кадровий менеджмент», «Розвиток особистісного потенціалу», «Психологія успішності особистості в бізнесі».

Дослідження проводилося на базі ОНУ імені І.І. Мечникова: кафедри диференціальної і спеціальної психології і кафедри менеджменту та інновацій; бізнес-організацій Одеси і Харкова, клубу молодих бізнесменів (Харків).

В дослідженні взяли участь 4 групи менеджерів (n = 176) : 1) менеджери-початківці (стаж до 1-го року); 2) менеджери-початківці (стаж від 1-го до 3-х років); 3) менеджери середньої ланки (стаж від 3-х до 8-ми років); 4) топ-менеджери (стаж більше 8-ми років).

Вирішуючи перше завдання встановлено, що проблема сексуальності людини є складною, багатоаспектною, міждисциплінарною. Поняття «сексуальність» складається з усіх аспектів конституції і поведінки людини, що пов'язані із сексом, відношеннями любові і глибокої прихильності. В психологічному контексті сексуальність є унікальною для кожної людини і призначена не тільки для виконання функції продовження роду, але й визначається як задоволення фізіологічних, соціальних, психологічних і соціально-психологічних потреб людини.

Поняття «сексуальне благополуччя» визначаємо як психологічний стан людини, який характеризується наявністю у людини переживання особистісного сексуального задоволення власним сексуальним життям та задоволеності сексуальними стосунками з сексуальним партнером, ступенем реалізованості сексуальної функції, що суттєво сприятливо впливає на якість життя, успішність діяльності, суб'єктивне переживання щастя та надихає саму людину і людей, що її оточують.

Аналіз проблеми успішності особистості в бізнесі показав, що бізнес являє собою екстремальну діяльність, яка проходить в жорстких умовах: конкуренції; дефіциту часу і інформації; невизначеності; погрози фінансових ризиків; взаємин з різними групами людей (клієнтів, співробітників, партнерів, конкурентів), що може призводити бізнесменів до зниження їх енергетичного потенціалу і емоційного вигорання. Для особистісної успішності бізнесменів їм потрібно поповнювати енергетичні ресурси, підвищувати стресостійкість, поліпшувати їхній емоційний стан. Одним з таких факторів, що позитивно впливають, може бути сексуальне благополуччя бізнесменів, а саме його складові: оптимістичний настрій; суб'єктне ставлення до власного сексуального життя, до сексуальних відносин; задоволення власним сексуальним життям, сексуальними стосунками з сексуальним партнером.

Відповідно до другого завдання розроблено концепцію сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі та уточнено понятійний апарат, який розкриває досліджувану проблему. Проаналізовано і уточнено зміст 20 концептуальних понять.

Згідно третього завдання розроблено теоретичну модель, яка включає наступні блоки компонентів, такі як: 1) сексуальне благополуччя: когнітивний, емоційний, комунікативний; 2) успішності особистості в бізнесі: бізнес-ідентичність, професійна зрілість, особистісне зростання. На основі теоретичної моделі визначено психодіагностичний інструментарій емпіричного дослідження.

Відповідно до четвертого завдання емпірично виявлено специфіку сексуального благополуччя, особливості самоактуалізації, суб'єктивного локусу контролю та емпатійних особливостей досліджуваних менеджерів бізнес-організацій залежно від рівня управлінської ієрархії.

Доведено, що сексуальне благополуччя менеджерів, по мірі набуття статусу в кар'єрі визначається більшою варіативністю факторів (4 тенденції - по групі менеджерів-початківців зі стажем роботи до 1-го року; 5 тенденцій - по групі менеджерів-початківців зі стажем роботи від 1-го до 3-х років; 8 тенденцій - по групі менеджерів середньої ланки зі стажем роботи від 3-х до 8-ми років та 8 тенденцій - по групі топ-менеджерів зі стажем роботи більше 8-ми років).

ЗАПИТАННЯ ДО ДИСЕРТАНТА:

Кременчуцька М.К. - канд. психол. наук, доцент

Які сучасні загальні тенденції досліджень феномену сексуальності людини представлені в даній дисертаційній роботі?

А.С. Єрмакова: Дякую за запитання. Сексуальність зазнає суттєві трансформації, які пов'язані з тенденціями індивідуалізації, суспільного плюралізму, лібералізації.

Кононенко О.І. – д. психол. наук, професор: Які критерії використовувалися для обґрунтування висновків емпіричного дослідження?

А.С. Єрмакова: Дякую за запитання. Для обґрунтування висновків емпіричного дослідження ми використовували основні критерії - це надійність, репрезентативність, статистична достовірність емпіричних результатів.

Доценко О.Ю. – канд. психол. наук, доцент: 1) У вступі представлена і в другому розділі обґрунтована концепція сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі. Розкажіть, будь ласка, в чому полягає концепція вашого дослідження? 2) Розкажіть, будь ласка, з чим несподіваним ви зіткнулися, проводячи дослідження і що виявилось неочевидним і непередбачуваним в результатах, які ви отримали?

А.С. Єрмакова: Дякую за запитання. Що стосується авторській концепції, то вона спрямована на модернізацію системи сексуальної і бізнес освіти в напрямках: 1) надання сучасних знань про особливості сексуальності, сексуальної поведінки, сексуальних відносин, які сприяють здоровому відношенню до власного здоров'я взагалі і до сексуального здоров'я зокрема; 2) прояснення в свідомості бізнесменів того, що сексуальне благополуччя позитивно впливає на емоційний стан та взаємовідносини в сім'ї і з оточуючими; підвищує ефективність бізнес-діяльності і особистісну успішність бізнесменів; 3) забезпечення безперервної бізнес-освіти у вищих

навчальних закладах, на базі корпоративного навчання або професійної самоосвіти за допомогою психологічних технологій оцінювання, консультування и тренінгів бізнесменів, які змістовно включають сучасні знання про сексуальність людини, сексуальне благополуччя, особистісну бізнес-успішність і їх взаємовплив.

Що стосується другого зауваження, то в нашій роботі ми зіткнулися з кількома несподіваними для нас особливостями: відкритість і бажання співпрацювати в рамках нашого дослідження у чоловіків; жінки були більш скуті і емоційно затиснуті в питаннях сексуального характеру.

Перев'язко Л.П. - канд. психол. наук, доцент: Яка специфіка прояву феномену емпатії була виявлена в дослідженні менеджерів бізнес-організацій залежно від рівня управлінської ієрархії?

А.С. Єрмакова: Дякую за запитання. Доведено важливого значення розвитку емпатійних здібностей в професійному зростанні менеджерів. Виявлено закономірність зростання установки щодо розвитку емпатії в групах початківців та менеджерів середньої ланки, та її спад у топ-менеджерів, що дозволяє припустити, що емпатія виступає одним з ключових чинників кар'єрного зростання менеджерів.

Родіна Н.В. – головуєчий на засіданні фахового семінару, д. психол. наук, професор, зав. кафедрою диференціальної і спеціальної психології ОНУ імені І.І. Мечникова: В висновках стверджується, що «емпірично виявлено специфіку сексуального благополуччя досліджуваних менеджерів бізнес-організацій залежно від рівня управлінської ієрархії». Приведіть, будь ласка, декілька виявлених вами особливостей цього феномену.

А.С. Єрмакова: Дякую за запитання. Що стосується особливостей сексуального благополуччя менеджерів бізнес-організацій залежно від рівня управлінської ієрархії, то значущими чинниками сексуального благополуччя: 1) топ-менеджери характеризуються цілком сучасним, передовим, легким ставленням до сексу. Вони не стурбовані проблемами невинності, охоче приймають дошлюбний секс (або навіть позашлюбні зв'язки), впевнені, що контрацептивні засоби повинні бути доступними для широкого загалу, і розглядають секс в цілому як задоволення; 2) у менеджерів-середньої ланки – це установки щодо перегляду порнографії разом із певною сексуальною поміркованістю, висока сексуальна збудливість, автономізація благополуччя, позитивістське ставлення, високий рівень пізнавальних потреб, сензитивність та потреба в управлінні оточуючим середовищем. Можна сказати, що менеджери середньої ланки найбільш відчують вплив сексуального благополуччя на бізнес-успішність, що пояснюється наявністю певної стабільності: вже досягнутого статусу в бізнес-організації і сталості доходу.

Всього було поставлено 6 запитань, на які Єрмакова А.С. дала розгорнуті відповіді. Відповіді задовольнили присутніх на засіданні.

ВИСТУПИЛИ:

Чернявська Т.П. - науковий керівник, д. психол. наук, професор, яка повідомила, що Єрмакова А.С. обґрунтувала актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, ознайомила присутніх з об'єктом, предметом, метою, припущеннями, завданнями, структурою та основними результатами дисертаційного дослідження, що відображають наукову новизну дослідження. Дисертантка висвітлила наукову, теоретичну та практичну значущість одержаних результатів. Щодо особистісних якостей А.С. Єрмакової, то її фахова підготовленість, вмотивованість, організаційні здібності, працездатність, а також отримані протягом навчання в аспірантурі професійні навички та теоретичні знання дозволили їй вирішувати поставлені завдання.

Дисертаційна робота А.С. Єрмакової на тему «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі», яка подана до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія», що її автор є сформованим науковцем, який здатний самостійно вести наукові дослідження складних проблем психологічної науки на рівні сучасних вимог.

Головуючий на засіданні кафедри, д. психол. наук, професор

Родіна Н.В.: Переходимо до обговорення.

ОБГОВОРЕННЯ:

Рецензент Литвиненко О.Д. – доктор психологічних наук, професор – відзначила, що обрана Єрмаковою А.С. тема дисертаційного дослідження є вельми актуальною саме для загальної психології. Так, за останні роки у психології посилюється інтерес до вивчення проблеми підвищення успішності особистості в бізнесі за допомогою гармонізації сексуальної сфери, зокрема сексуального благополуччя особистості бізнесменів. Актуальність даного дослідження полягає і в тому, що воно присвячено сучасним вітчизняним бізнесменам, екстремальна професійна діяльність яких в останні роки пов'язана з подоланням проблем, викликаних трансформаційними соціально-економічними процесами, що відбуваються в нашій країні.

Дисертаційна робота повністю відповідає меті та завданням, визначеним дисертанткою. Об'єкт і предмет адекватні темі і меті дослідження.

Методи дослідження спрямовані на виконання поставлених завдань. Використання авторкою комплексу психодіагностичних методик дозволило надати достатню наукову вагомість дисертаційній роботі.

Єрмаковою А.С. зроблено теоретико-методологічний аналіз досліджуваної проблеми. Чітко визначені теоретико-методологічні засади та основні концептуальні положення підтвердили високий ступінь її наукової культури.

Дисертант запропонована концепція і теоретична модель сексуального благополуччя в контексті успішності особистості в бізнесі, що дало змогу Єрмакової А.С. визначити й обґрунтувати психодіагностичний інструментарій дослідження. Застосування цього інструментарію надало змогу виявити обумовленість сексуального благополуччя чинниками самоактуалізації, локусу контролю та емпатійних особливостей бізнесменів залежно від рівня управлінської ієрархії досліджуваних менеджерів.

Таким чином, можна зробити висновок, що всі завдання дисертації виконані на належному науковому рівні. Проведене А.С. Єрмаковою дисертаційне дослідження та його висновки ґрунтуються на результатах ретельного теоретико-методологічного та емпіричного дослідження і повністю відповідають темі, меті і завданням, що дає підстави для позитивної оцінки дисертаційного дослідження в цілому.

Все це дозволяє стверджувати, що дана дисертаційна робота має дійсно наукову новизну, є завершеним, самостійно виконаним дисертанткою дослідженням.

До побажань та зауважень можна віднести:

1. Опис вибірки потребує більш детальної аргументації і конкретизації.
2. Оформлення дисертаційної роботи вимагає, на мій погляд, більшої чіткості щодо перенесення рисунків, які потребують коректного оформлення.

Зазначені зауваження носять характер побажань і не знижують загальної позитивної оцінки наукового дослідження.

Загалом дисертація А.С. Єрмакової за темою «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі» за спеціальністю 053 «Психологія» виконана на належному науково-теоретичному рівні, повністю відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06 березня 2019 року № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 «Психологія».

Рецензент Будіянський М.Ф. - кандидат психологічних наук, професор відзначив, що актуальність досліджуваної проблеми зумовлена необхідністю вирішення нових та складних завдань, які постають перед психологічною наукою на сучасному етапі розвитку в умовах динамічних соціально-економічних перетворень, які відбуваються в Україні і

супроводжуються як позитивними змінами, так і істотними складнощами, підвищується суспільний запит на ефективну і успішну діяльність бізнесменів, від яких залежить зростання економіки нашої країни.

Ознайомлення з текстом дисертації А.С. Єрмакової дає можливість констатувати, що дисертаційна робота справляє позитивне враження цілісного й актуального підходу до теоретичного узагальнення та нового вирішення наукової проблеми: сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі в ході комплексного дослідження.

Чітке формулювання основних положень вступної частини свідчить про зрілість дослідницької стратегії, узгодженість методологічних положень, покладених у її основу.

Теоретико-методологічну основу дослідження представлено в класичному науковому варіанті – основні загальнонаукові та суто психологічні принципи, основні наукові підходи, теорії, концепції, окремі положення. Огляд наукової літератури виявляє широку обізнаність дисертантки з проблемою дослідження, глибоко аналізуються теоретичні підходи до: сексуальності людини, сексуального благополуччя, успішності особистості в професійній діяльності та бізнесі.

Вважаємо обґрунтованим дисертанткою міждисциплінарний характер досліджуваної проблеми, тому доцільне застосування взаємодоповнюючих наукових підходів – особистісно-діяльнісного, системно-структурного, суб'єктного, соціокультурного підходу в сексології, самоактуалізації та розвитку особистісного потенціалу, екзистенційних уявлень про зрілу сексуальність та любов. Це дозволило А.С. Єрмакової визначити феномен сексуального благополуччя як внутрішнього стану, який переживають сексуальні партнери, який проявляється в задоволеності своїм сексуальним життям, в досягненні цілісних, суб'єктних, відповідальних, гармонійних, сексуальних взаємовідносин, наповнених емоційним ресурсом любові.

Варто відзначити ґрунтовний підхід Аліси Сергіївни до вибору психодіагностичного інструментарію емпіричного дослідження.

Заслуговує на увагу склад вибірки дослідження, яке проводилося на базі ОНУ імені І.І. Мечникова: кафедри диференціальної і спеціальної психології і кафедри менеджменту та інновацій. Також дослідження проводилося на базі: бізнес-організацій Одеси і Харкова, на базі клубу молодих бізнесменів Харкова.

Висновки, які робить дисертант, чітко сформульовані та переконливі. Вони синтезують всі основні результати дослідження, засвідчують виконання поставлених завдань та досягнення мети.

Загалом позитивно оцінюючи рецензовану дисертаційну роботу А.С. Єрмакової, вважаємо за доцільне висловити деякі побажання:

1. На наш погляд, дисертаційна робота могла б придбати більшу глибину, якби дослідження включало гендерний аспект сексуального благополуччя в контексті особистісної бізнес-успішності.

Зазначені зауваження носять характер побажань і не знижують загальної позитивної оцінки наукового дослідження.

Слід зазначити, що загалом дисертація А.С. Єрмакової за темою «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі» за спеціальністю 053 «Психологія» виконана на належному науково-теоретичному рівні, повністю відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06 березня 2019 року № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 «Психологія».

Узагальнюючи результати обговорення.

УХВАЛИЛИ:

1. Прийняти висновок рецензентів на дисертаційну роботу Єрмакової А.С. на тему «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі» в подальшій редакції.

2. Роботу Єрмакової А.С. розглянуто та рекомендовано до захисту на фаховому семінарі, проведеному на кафедрі диференціальної і спеціальної психології факультету психології та соціальної роботи ОНУ імені І.І. Мечникова 31.08.2021 р. Робота відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, зокрема, пункту 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою № 167 Кабінету Міністрів України 06.03.2019 р., і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 - соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 - психологія.

ВИСНОВОК

про наукову новизну теоретичне та практичне значення

результатів дисертації

Єрмакової Аліси Сергіївни

«Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

у галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки,

Попередня експертиза дисертації Єрмакової Аліси Сергіївни відбулась на фаховому семінарі, який був проведений кафедрою диференціальної і спеціальної психології Факультету психології та соціальної роботи ОНУ імені І.І. Мечникова «31» серпня 2021 року.

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт. Дисертаційна робота Єрмакової Аліси Сергіївни спрямована на вирішення проблеми підвищення успішності особистості в бізнесі за допомогою гармонізації сексуальної сфери, зокрема сексуального благополуччя особистості бізнесменів.

Дисертація є складовою частиною науково-дослідної теми кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова «Дослідження психології ортобіозу людини» (Номер державної реєстрації: 0116U006605). Тему дисертаційного дослідження було затверджено Вченою радою Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (протокол № 8 від 24 квітня 2018 р.).

Робота містить: теоретико-методологічний аналіз підходів, концепцій і поглядів в психологічній літературі на сексуальність людини, сексуальне благополуччя, успішність особистості в бізнесі, що дало змогу теоретично обґрунтувати досліджувану тему; методичні засади та результати емпіричного дослідження проблеми сексуального благополуччя як фактора успішності особистості бізнесменів.

У дисертації А.С. Єрмакової чітко визначені об'єкт, предмет, мета, загальні припущення і завдання дослідження. Сформульовані наукові положення і висновки добре аргументовані, подаються повно та ґрунтовно.

Дисертаційне дослідження позначене **науковою новизною**, оскільки *вперше*:

- концептуалізовано проблематику вивчення феномена сексуального благополуччя в контексті успішності професійної діяльності сучасних вітчизняних бізнесменів; запропоновано концепцію та розроблено теоретичну модель сексуального благополуччя як фактора успішності особистості в бізнесі; розроблено опитувальник «Сексуальне благополуччя в контексті успішності особистості в бізнесі» (авторський варіант); виявлено специфіку: сексуального благополуччя, самоактуалізації, локусу контролю та емпатії бізнесменів залежно від рівня управлінської ієрархії; встановлено моделі предикації та ефектації сексуального благополуччя в контексті успішності в бізнесі менеджерів; доведено, що сексуальне благополуччя в контексті успішності в бізнесі менеджерів по мірі набуття статусу в кар'єрі

визначається інваріативністю факторів; констатовано взаємообумовленість чинників сексуального та професійного благополуччя особистості;

- *поглиблено та розширено* наукові уявлення про сутнісні ознаки сексуального благополуччя як фактору успішності особистості в бізнесі;

- *уточнено* зміст 20 концептуальних понять, які розкривають проблему сексуального благополуччя як фактору успішності особистості в бізнес-діяльності: «сексуальний», «секс», «сексуальність», «любов», «психологічний аспект сексуальності людини», «сексуальне благополуччя», «бізнес-діяльність», «бізнесмен», «підприємець, як етапний стан людини в бізнесі», «менеджер бізнес-організації», «інвестор», «лідер бізнесу», «бізнес-ієрархія», «лідер», «успішний лідер бізнесу», «успішність», «ядро успіху», «бізнес-успішність», «особистісна бізнес-успішність», «позитивний вплив сексуального благополуччя на бізнес-успішність особистості»; набуло подальшого розвитку система знань про сутність, зміст, особливості сексуального благополуччя в контексті успішності особистості в бізнесі.

Наукове та практичне значення дисертаційної роботи полягає у тому, що її результати можуть бути рекомендовані для використання бізнесменами, менеджерами, організаційними психологами та можуть скласти основу для розробки процедури вивчення психологічних особливостей: 1) когнітивних, емоційних, комунікативних особливостей сексуального благополуччя особистості бізнесменів, що сприяє гармонізації їх сексуальних відносин та додає особистісних ресурсів емпатії, стресостійкості, гнучкості спілкування та поведінки; 2) бізнес-ідентичності, професійної зрілості, особистісного зростання, які є важливими складовими психодіагностики і прогнозування особистісної успішності бізнесменів.

Отримані в ході дослідження теоретико-емпіричні дані доцільно використовувати для розробки програм професійного відбору і психологічного супроводу розвитку особистості бізнесменів, менеджерів.

Теоретичні та практичні результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі вищих навчальних закладів та центрів підвищення кваліфікації керівників при викладанні таких дисциплін, як «Актуальна психологія менеджменту», «**Психологія сексуальності**», «Психологічне консультування», «Розвиток особистісного потенціалу в бізнесі», «Психологія успішності особистості в бізнесі».

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Усі наукові результати достовірні та достатньо обґрунтовані, що підтверджується тим, що результати дослідження забезпечено різностороннім теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням комплексного підходу до організації та

проведення досліджень, відповідністю підібраних методів дослідження поставленій меті та завданням дослідження; поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих емпіричних даних з якісною психологічною інтерпретацією отриманих результатів.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес та в науково-дослідницьку роботу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова: на кафедрі диференціальної і спеціальної психології факультету психології та соціальної роботи, на кафедрі менеджменту і інновацій економіко-правового факультету (довідка про впровадження № 09-01-1044 від 16.06.2021 р.), Одеського державного університету «Одеська політехніка» на кафедрі «Психології і соціальної роботи» (довідка про впровадження № 1215/112-06 від 16.06.2021 р.), а також результати дослідження впроваджено в корпоративне навчання бізнесменів та роботу з персоналом підприємств: ТОВ «АВТОСПЕЦТРАНС ТЭК» (довідка про впровадження № 58 від 27.04.2020 р.), ТОВ «ТЕК СПЕЦТРАНС-АГРО» (довідка про впровадження № 21/121 від 25.01.2021 р.), ФОП «Ткачук В.А.» (довідка про впровадження № 144/12 від 16.09.2020 р.), ФОП «Скориніна-Поргребна Ольга Володимирівна» (довідка про впровадження № 54 від 03.02.2021 р.). **ТУТ НАДО ДОБАВИТЬ СПРАВКУ С УНИВЕРСИТЕТА!**

Апробація наукових результатів. Основні результати дисертації було представлено й обговорено на: наукових семінарах кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, були представлені на міжнародних науково-практичних конференціях: «International of society and science problems and prospects» (Лондон, 15-18 червня 2021); «Theoretical and science bases of development of scientific thought» (Rome, 16-19 February 2021); «Психологічне і соціальне благополуччя особистості та населення в умовах пандемії Covid-19: теорія і практика»: (09.04.2021, Одеса); «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології» (5-6 лютого 2021 р., Запоріжжя); «Тенденції та перспективи розвитку психології та соціальної роботи в сучасному суспільстві» (5 листопада 2020 р., Одеса); «Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (10-11 липня 2020 р., Київ); «Гендерна конструкція соціуму: історія і сучасність» (20-21 травня 2020 р., Одеса); «Актуальні проблеми психічного здоров'я» (26–27 квітня 2019 р., Одеса); «Національні наукові психологічні школи: історія та сучасність» (23-28 червня 2018 р., Одеса).

Особистий внесок автора в тому, що розроблені наукові положення й отримані емпіричні дані є самостійним внеском автора у дослідження проблеми сексуального благополуччя і успішності бізнесменів. В одній статті

і в одних тезах конференції, написаних у співавторстві з науковим керівником Т.П. Чернявської, внесок А.С. Єрмакової полягає у визначенні особливостей сексуального благополуччя як фактору успішності особистості в бізнесі. У колективній монографії А.С. Єрмакової належить одноосібний розділ сьомий «Психологічні особливості сексуального здоров'я людини як розвиток ідей ортобіозу». Розробки та ідеї співавторів у дисертації не використовувались.

Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено державною мовою, послідовно у формально-логічний спосіб з дотриманням наукового стилю. Застосована у роботі наукова термінологія є загальноновизнаною. Стель викладення результатів досліджень, нових наукових положень, висновків та рекомендацій чіткий та зрозумілий.

Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Дисертаційне дослідження Єрмакової А.С. «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі» є актуальною, самостійною, завершеною науково-кваліфікаційною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що вирішують важливе для психологічної науки питання підвищення професійної бізнес-успішності особистості за допомогою гармонізації сексуальної сфери, зокрема сексуального благополуччя особистості бізнесменів.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (221 найменувань, з них — 44 джерела іноземними мовами) та 4 додатки на 13 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 189 сторінок. Основний зміст дисертації викладено на 160 сторінках. Робота містить 27 рисунків на 24 сторінках, 8 таблиць на 10 сторінках. За своєю структурою, рівнем, змістом, обсягом, актуальністю дослідження, науковою новизною, значущістю отриманих результатів та оформленням дисертаційна робота Єрмакової А.С. відповідає вимогам, які пред'являються до оформлення дисертацій із зазначеного напрямку досліджень. За формальними ознаками робота повністю відповідає вимогам щодо оформлення дисертації згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертація Єрмакової А.С. викладена згідно з виконанням індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану. Результати виконаного наукового дослідження вирішують важливе наукове завдання — теоретичний аналіз, емпіричне виявлення й обґрунтування психологічних особливостей сексуального благополуччя як фактору успішності особистості бізнесменів.

Дисертація Єрмакової Аліси Сергіївни на тему «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі» за спеціальністю 053 Психологія повністю відповідає спеціальності.

Відповідність дисертації вимогам, передбаченим пунктом 10 Порядку МОН. Дисертація Єрмакової Аліси Сергіївни на тему «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі» за спеціальністю 053 «Психологія» повністю відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06 березня 2019 року № 167 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Кількість наукових публікацій, повноту опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. Матеріали дисертації опубліковано у 3 виданнях, визнаних МОН України фаховими з психологічних наук (2 – одноосібні і 1 - в співавторстві з науковим керівником), 1 одноосібному розділі монографії, 1 стаття в іноземному фаховому виданні, 6 – у матеріалах міжнародних наукових конференцій (5 – одноосібних і 1 – в співавторстві з науковим керівником).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях з психології, включених до переліку, затверджених МОН України:

1. Єрмакова А.С. Проблеми сексуального здоров'я у сучасному світі. *Вісник післядипломної освіти: збірник наукових праць*. Серія «Соціальні та поведінкові науки» Вип. 13 (42). Київ: ДЗВО Університет менеджменту освіти, 2020. С. 71-84. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/13_43_2020/social/Bulletin_13_42_Social_and_behavioral_sciences_Yermakova.pdf

2. Єрмакова А.С. Вплив особистісної успішності на ефективність діяльності бізнесменів. *Габітус*. Вип. 25. Одеса, 2021. С. 74-77. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/25-2021/25-2021.pdf>

3. Чернявська Т.П., Єрмакова А.С. Гендерні особливості лідерів бізнесу. *Габітус*. Вип. 13. Одеса, 2020. С. 136-140. URL: http://habitus.od.ua/journals/2020/13_2020/part_1/13-1.pdf

Статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних:

1. Єрмакова, А. (2020). Сексуальне благополуччя бізнесменів: емпірична верифікація феномену. *American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research*, 18(3), 55-63. Retrieved from <http://www.ajfaer.org/index.php/ajfaer/article/view/44>

Одноосібний розділ в монографії:

1. Єрмакова А.С. Психологічні особливості сексуального здоров'я людини як розвиток ідей ортобіотики. *Дослідження психології ортобіоту людини*: монографія, одноосібний розділ сьомий / за заг. наук. ред. проф. Н.В. Родіни, Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. С. 144-161. URL: <http://lira-k.com.ua/preview/12838.pdf>

Тези апробаційного характеру:

1. Єрмакова А.С. Гендерні особливості сексуального здоров'я. *Гендерна конструкція соціуму: історія і сучасність*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 травня 2020 р. Одеса: ОНУ. 2020. С. 67-70.

2. Чернявська Т.П., Єрмакова А.С. Сексуальне благополуччя як психологічна проблема. *Сучасні педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 10-11 липня 2020 р. Київ, 2020. С. 81-84. URL: 2020_07_июль_Тези_конф_Київ_Ч.2.pdf

3. Єрмакова А.С. Біологічні та психосоціальні складові сексуальності особистості. *Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 лютого 2021 р. Запоріжжя, 2021. С. 152-155. URL: http://zsmu.edu.ua/p_1512.html

4. Єрмакова А.С. Концептуальні основи дослідження проблеми сексуального благополуччя особистості. *Тенденції та перспективи розвитку психології та соціальної роботи в сучасному суспільстві*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 5 листоп. 2020 р. С. 174-177. URL: http://pub.onu.edu.ua/images/conferences/Tendencii_ta_perspektyvy_rozvytku_ps_y.pdf

5. Єрмакова А.С. Концепція успішності особистості в бізнесі. *Психологічне і соціальне благополуччя особистості та населення в умовах пандемії Covid-19: теорія і практика*: матеріали наук.-практ. конф., ОНУ імені І.І. Мечникова у платформі Zoom, м. Одеса, 09.04.2021. С.97–98. URL: http://pub.onu.edu.ua/images/conferences/Psyhologichne_ta_soc_bлаго_Covid-19.pdf

6. Єрмакова А.С. Емоційні складові сексуального благополуччя особистості. *Theoretical and science bases of development of scientific thought*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Рим, 16-19 лютого 2021 р. Рим, 2021. С. 545-547. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/V-Conference-February-16-192021-book.pdf>

Результати перевірки роботи на академічний плагіат. Упродовж перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Перевірка проводилась сертифікованою програмою

Unicheck. Отримано наступні результати: оригінальність — 96,4 %, схожість — 3,51 %.

Результати дисертації апробовано на засіданні фахового семінару № 1 від 31. 08. 2021 р. За результатами засідання фахового семінару ухвалено затвердити позитивний висновок рецензентів щодо рекомендації до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційної роботи Єрмакової Аліси Сергіївни на тему «Сексуальне благополуччя як фактор успішності особистості в бізнесі» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Дисертаційна робота **рекомендована до захисту** у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 «Психологія».

„За” проголосували 9 (дев'ять) осіб.

„Проти” не має.

„Утримались” немає.

Головуючий на засіданні фахового семінару

д. психол. наук, професор,

зав. кафедри диференціальної і спеціальної психології

ОНУ імені І.І. Мечникова

 Родіна Н.В.

Секретар

канд. психол. н., доцент кафедри

диференціальної і спеціальної психології

 Доценко О.Ю.

Рецензент

д. психол. наук, професор, професор кафедри

загальної психології та психології розвитку особистості

ОНУ імені І.І. Мечникова

Литвиненко О.Д.

Рецензент

канд. психол. наук,

професор кафедри прикладної та соціальної психології

ОНУ імені І.І. Мечникова

Будіянський М.Ф.

